

JURNAL BAHASA, SASTERA DAN BUDAYA

<https://e-journal.uum.edu.my/index.php/rentas>

How to cite this article:

Mawarni Nazrin & Sharifah Fazliyatun Shaik Ismail. (2023). Aktif, pintar dan berwibawa: Wanita atipikal dalam *Ejen Ali*. (2023). *RENTAS: Jurnal Bahasa, Sastra dan Budaya*, 2, 223–245. <https://doi.org/10.32890/rentas2023.2.10>

AKTIF, PINTAR DAN BERWIBAWA: WANITA ATIPIKAL DALAM *EJEN ALI*

(Active, Smart and Authoritative: Atypical Women in ‘Ejen Ali’)

¹Mawarni Nazrin & ²Sharifah Fazliyatun Shaik Ismail

¹Kolej Vokasional Alor Setar (KVAS)

²Universiti Utara Malaysia (UUM)

¹Corresponding author: arnieberduri@gmail.com

Received: 12/4/2022

Revised: 7/2/2023

Accepted: 1/4/2023

Published: 31/7/2023

ABSTRAK

Makalah ini bertujuan meneliti lakaran perwatakan watak wanita yang yang terdapat dalam siri dan filem animasi bergenre aksi, khususnya siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, siri animasi *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie*. Kajian ini juga berhasrat untuk merincikan jumlah watak wanita yang dipaparkan dalam siri dan filem ini berbanding dengan watak lelaki selain memerihalkan citra watak wanita yang terdapat dalam siri dan filem ini. Dapatan menunjukkan 38 watak wanita yang ditampilkan dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, seramai 58 watak wanita pula dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 2* dan 7 watak wanita dalam filem *Ejen Ali The Movie*. Watak lelaki didapati terus mendominasi dari segi populasi watak sama ada dalam rancangan bersiri ataupun filem. Dapatan juga memperlihatkan bahawa watak wanita dalam siri dan filem ini juga bersifat atipikal,

khususnya aktif, bijak, mempunyai sifat pemimpin, berkerjaya dalam bidang sains dan kejuruteraan, cantik dan kurus, agresif, lasak serta bertentangan dengan stereotaip gender yang tradisional.

Kata kunci: Siri animasi, filem animasi, genre aksi, watak wanita, sifat atipikal.

ABSTRACT

This article sets out to examine the portrayals of female characters in action-themed animated programmes and films, in particular the animated series of Ejen Ali: Musim 1, Ejen Ali: Musim 2 and Ejen Ali The Movie. The article also seeks to discuss how many female characters there are in comparison to male characters in the series and movie, as well as to describe the representations of female characters that can be seen in these works. Findings revealed that 38 female characters were portrayed in the Ejen Ali: Musim 1 series, 58 in the Ejen Ali: Musim 2 series, and 7 in the Ejen Ali The Movie. In terms of character population, male characters were consistently predominant in both the series and movies. The female characters in the series and film were discovered to be atypical, with most of them being depicted as active, smart, leaders, with their chosen careers of science and engineering, beautiful and slender, aggressive, tough and defying traditional gender stereotypes.

Keywords: *Animated series, animated films, action genre, female characters, female images.*

PENGENALAN

Hubungan antara kanak-kanak dengan media hiburan, terutamanya televisyen, sangat akrab. Malah, siaran televisyen sering dilihat sebagai asas atau penggerak utama yang mempengaruhi minda kebanyakan kanak-kanak di seluruh dunia. Kanak-kanak mula menonton televisyen pada usia yang sangat muda (Assathiany et al., 2018) dan kerap meluangkan masa mereka dengan menonton apa-apa yang ditayangkan di layar televisyen. Kajian Rideout et al. (2005), misalnya, menunjukkan bahawa kanak-kanak di Amerika Syarikat yang berusia 8 hingga 10 tahun menonton televisyen lebih daripada

3 jam sehari. Meskipun pada hari ini, hiburan datang dalam pebagai bentuk dan media, televisyen masih kekal menjuarai senarai media yang paling popular dan kerap ditonton oleh khalayak muda. Hal ini menyebabkan televisyen berpotensi bukan sahaja untuk mendidik kanak-kanak secara amnya, malah berperanan untuk mengajar khalayak muda tentang sosialisasi gender (Bandura, 2002).

Kesan televisyen atau siaran televisyen terhadap pembentukan gender kanak-kanak telah dikupas oleh para akademik seperti Bandura (2002), Gerbner et al. (2002) serta Thompson dan Zerbino (1997). Stereotaip gender yang kerap dilakukan di kaca televisyen juga dilihat meninggalkan dampak yang mendalam kepada kanak-kanak. Gambaran stereotaip gender yang ketara, umpamanya, terpapar dalam iklan yang disiarkan di rancangan televisyen dan filem yang bersasarkan kanak-kanak (Bakir & Palan, 2010).

Teori pembelajaran sosial menggagaskan bahawa anggota masyarakat belajar dengan meniru perbuatan individu di sekitar mereka dan watak yang mereka perhatikan di layar televisyen dan dalam filem (Bandura, 1977). Kanak-kanak pula didapati cepat meniru perlakuan model yang sama gender dengan mereka dan beranggapan bahawa perlakuan yang dipamerkan ialah perlakuan yang wajar dicontohi (Bandura & Bussey, 2004).

Pengetahuan tentang stereotaip gender bermula seawal usia kanak-kanak yang berumur dua tahun kerana mereka sudah mula menyedari tentang peranan gender yang ditentukan oleh budaya masing-masing (Wilbourn & Kee, 2010). Teori pembentukan kognitif yang melihat pembentukan stereotaip gender melalui tahap pengetahuan dan kefahaman tentang gender adalah pada peringkat kanak-kanak sedang membesar (Barth et al., 2018). Apabila kanak-kanak mula membesar, mereka menjangkakan bahawa setiap gender akan mewakili tingkah laku dan peranan kanak-kanak secara khusus serta mengaitkan aktiviti dengan objek berdasarkan gender, iaitu aktiviti dan objek yang dilihat milik lelaki atau milik wanita (Tomasetto et al., 2011).

Mengapa penting untuk diteliti gambaran stereotaip di media untuk kanak-kanak, terutamanya televisyen? Seperti yang telah disebut sebelum ini, televisyen merupakan sumber maklumat kepada khalayak penonton yang gemar menonton televisyen (Gerbner et al., 2002). Semakin kerap dan semakin ramai kanak-kanak menonton televisyen,

maka semakin terbatas pengetahuan serta pemahaman mereka tentang dunia sosial berdasarkan apa-apa yang diperhatikan di kaca televisyen. Secara umumnya, pendedahan terhadap stereotaip gender yang disaksikan oleh kanak-kanak di media televisyen meninggalkan kesan yang signifikan, khususnya terhadap perkembangan gender dan sosial mereka (Gerding & Signorielli, 2014). Mesej yang sarat dengan stereotaip gender ini mengajar budak lelaki untuk menjadi lelaki dan mengajar budak perempuan untuk menjadi perempuan. Sudah banyak kajian di barat yang meneliti gambaran gender, termasuklah stereotaip gender dalam media hiburan untuk kanak-kanak. Namun begitu, kajian yang meneliti gambaran gender dalam media untuk kanak-kanak, khususnya rancangan animasi untuk kanak-kanak di Malaysia, sangat terbatas. Rancangan animasi merupakan medium yang paling berkesan untuk menyalurkan stereotaip ini, iaitu melalui watak-watak yang menjadi kegemaran kanak-kanak, misalnya watak dalam rancangan animasi keluaran syarikat produksi Walt Disney yang digemari oleh rata-rata khalayak muda. Thompson dan Zerbinos (1995) mendedahkan bahawa 47 daripada 175 rancangan animasi yang ditayangkan oleh syarikat televisyen di Amerika memaparkan mesej stereotaip gender. Oleh hal yang demikian, kajian berbentuk penerokaan ini berhasrat untuk mengenal pasti jumlah watak berdasarkan gender yang terdapat dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, siri animasi *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie* serta merincikan peranan gender dalam siri dan filem animasi ini, khususnya peranan gender wanita.

KAEDAH KAJIAN

Kajian berbentuk analisis kandungan ini meneliti sejumlah 13 episod *Ejen Ali: Musim 1* (disiarkan pada tahun 2016 dan 2017), 13 episod *Ejen Ali: Musim 2* (disiarkan pada tahun 2017 dan 2018) dan filem animasi *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* (yang mula disiarkan pada 28 November 2019) (Lihat Lampiran A untuk senarai episod yang dianalisis).

Siri animasi TV *Ejen Ali* dipilih kerana siri ini telah menerobos pasaran luar, termasuklah pasaran di China dan di beberapa buah negara lain (Shamsul Azree Samshir, 9 Disember 2020). Selain itu, siri animasi ini juga pernah menggondol beberapa anugerah, termasuklah Anugerah Program atau Siri Animasi 3D Terbaik dalam Asian Academy Creative

Awards (AAA) pada tahun 2018. Asian Academy Creative Awards adalah anugerah tahunan berprestij yang mengiktiraf karya-karya dari Australia, New Zealand, Kemboja, China, Hong Kong, India, Indonesia, Jepun, Malaysia, Myanmar, Filipina, Singapura, Korea Selatan, Taiwan, Thailand dan Vietnam (Georgie Joseph, 17 Oktober 2020).

Siri TV animasi *Ejen Ali* yang dihasilkan oleh Primeworks Studios dan Wau Animation boleh diakses secara berbayar di Amazon Prime dan boleh dilayari oleh penonton di Australia, Amerika Syarikat, Ireland, New Zealand dan United Kingdom. Siri TV animasi *Ejen Ali* ini pertama kali menemui penonton di TV3 pada tahun 2016. Sejak itu, *Ejen Ali* terus mengumpul peminat tersendiri. Filem *Ejen Ali* dicalonkan pada Festival Fantaspoa 2021 di Brazil lalu membuka laluan kepada filem *Ejen Ali* menembusi pasaran Amerika Latin (Serimah Mohd Sallehudin, 13 November 2021).

Untuk menjawab objektif kajian yang pertama, analisis dilakukan dengan mengira jumlah kekerapan kemunculan watak dalam setiap episod dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, siri animasi *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie*.. Untuk menjawab objektif kajian yang kedua, analisis dilakukan dengan melihat watak yang menonjol dan perwatakan mereka, terutama sekali watak wanita dalam kesemua episod siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, siri animasi *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie*.

DAPATAN

Kupasan berikut memaparkan jumlah watak dan peranan watak wanita dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, siri animasi *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie*.

Gambaran jumlah watak wanita dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*

Dapatan daripada tiga belas episod dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1* yang dianalisis memperlihatkan jumlah kekerapan kemunculan watak ialah sebanyak 137 kali. Daripada jumlah watak tersebut, 97 (70.8%) daripada jumlah kekerapan kemunculan watak secara

keseluruhan terdiri daripada kemunculan watak lelaki, manakala 38 (27.7%) kemunculan watak pula ialah kemunculan watak wanita dan 2 (1.45%) lagi merupakan kemunculan watak bukan manusia (lihat Jadual 1 untuk perincian jumlah kekerapan kemunculan watak berdasarkan gender).

Jadual 1

Jumlah kekerapan kemunculan watak berdasarkan gender dalam siri animasi Ejen Ali: Musim 1

Episod	Wanita	Lelaki	Bukan manusia	Jumlah watak
Episod 1	5	14	2 (robot)	21
Episod 2	5	14	-	19
Episod 3	4	9	-	13
Episod 6	6	17	-	23
Episod 7	5	12	-	17
Episod 8	3	6	-	9
Episod 11	3	8	-	11
Episod 12	3	7	-	10
Episod 13	4	10	-	14
JUMLAH	38	97	2	137

Jadual menunjukkan bahawa kemunculan watak lelaki yang paling tinggi direkodkan pada Episod 6, iaitu sejumlah 17 penampilan watak lelaki. Episod 1, Episod 2 dan Episod 7 juga menunjukkan kemunculan watak lelaki yang agak ramai. Kemunculan watak wanita yang agak tinggi dapat dilihat pada Episod 6. Walau bagaimanapun, peningkatan ini masih rendah berbanding dengan kemunculan watak lelaki. Kemunculan watak wanita yang sangat terbatas dapat dilihat pada Episod 8, Episod 11 dan Episod 12.

Gambaran jumlah watak wanita dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 2*

Dapatan daripada tiga belas episod dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 2* yang dianalisis pula memperlihatkan jumlah kekerapan kemunculan watak ialah sebanyak 201 kali. Daripada jumlah watak tersebut, 138 (68.6%) daripada jumlah kekerapan kemunculan watak secara keseluruhan terdiri daripada kemunculan watak lelaki, manakala 58

(28.8%) kemunculan watak pula ialah kemunculan watak wanita dan 5 (2.48%) lagi merupakan kemunculan watak bukan manusia (lihat Jadual 2 untuk perincian jumlah kekerapan kemunculan watak berdasarkan gender).

Jadual 2

Jumlah kekerapan kemunculan watak berdasarkan gender dalam siri animasi Ejen Ali: Musim 2

Episod	Wanita	Lelaki	Bukan manusia	Jumlah watak
Episod 1	5	12	-	17
Episod 2	8	16	-	24
Episod 3	5	22	1 (robot)	28
Episod 6	2	8	-	10
Episod 7	7	12	-	19
Episod 8	9	17	1 (robot)	27
Episod 11	6	14	1 (robot)	21
Episod 12	8	20	2 (robot)	30
Episod 13	8	17	-	25
JUMLAH	58	138	5	201

Jadual menunjukkan kemunculan watak lelaki yang paling tinggi direkodkan pada Episod 3, iaitu sejumlah 22 watak lelaki. Episod 8, Episod 12 dan Episod 13 juga menunjukkan kemunculan watak lelaki yang agak ramai. Kemunculan watak wanita yang agak tinggi dapat dilihat pada Episod 8. Walau bagaimanapun, peningkatan ini masih rendah berbanding dengan kemunculan watak lelaki. Kemunculan watak wanita yang sangat terbatas dapat dilihat pada Episod 1, Episod 3 dan Episod 6.

Gambaran jumlah watak wanita dalam filem *Ejen Ali The Movie: Misi Neo*

Dapatan daripada filem animasi *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* yang dianalisis memperlihatkan jumlah kekerapan kemunculan watak berbanding siri animasi ialah sebanyak 31 kali. Daripada jumlah watak tersebut, 24 (77.4%) daripada jumlah kekerapan kemunculan watak secara keseluruhan terdiri daripada kemunculan watak lelaki, manakala 7 (22.5%) kemunculan watak pula ialah kemunculan watak

wanita dan tidak terdapat sebarang kemunculan watak bukan manusia dalam filim tersebut (lihat Jadual 3 untuk perincian jumlah kekerapan kemunculan watak berdasarkan gender).

Jadual 3

Jumlah kekerapan kemunculan watak berdasarkan gender dalam filem animasi Ejen Ali The Movie: Misi Neo

Wanita	Lelaki	Bukan manusia	Jumlah watak
7	24	-	31

Jadual menunjukkan bahawa kemunculan watak lelaki yang paling tinggi direkodkan, iaitu sejumlah 24 watak lelaki berbanding dengan watak wanita. Kemunculan watak lelaki yang ramai ini konsisten seperti yang ditemukan dalam siri animasi Musim 1 dan Musim 2. Kemunculan watak wanita masih dilihat rendah berbanding dalam filem dan rancangan bersiri.

Dominasi kemunculan watak lelaki, seperti yang tertera dalam Jadual 1, Jadual 2 dan Jadual 3 berbanding dengan kemunculan watak wanita dalam siri animasi serta filem animasi yang dianalisis ini bukanlah satu perkara yang mengejutkan. Ideologi tentang penonjolan watak lelaki dalam rancangan kanak-kanak pernah disentuh oleh sarjana terdahulu. Thompson dan Zerbinos (1995), sebagai contoh, mengutarakan bahawa watak lelaki lebih menonjol dan kerap muncul dalam karya animasi untuk kanak-kanak berbanding dengan watak wanita. Sifat aksi yang melatari siri animasi *Ejen Ali* mungkin mewajarkan kemunculan watak lelaki yang lebih banyak berbanding dengan watak wanita. Kajian Thompson dan Zerbinos (1997) juga mendedahkan bahawa 78% kanak-kanak yang berusia antara empat ke sembilan tahun menyedari bahawa watak lelaki lebih ditonjolkan dan memainkan lebih banyak peranan dalam rancangan animasi untuk khalayak muda. Besar kemungkinan juga produser siri ini menekankan kemunculan watak lelaki dalam siri ini sebagai satu daya tarikan untuk menarik minat penonton lelaki dan penonton wanita. Kurangnya representasi atau gambaran watak wanita dalam rancangan televisyen serta filem pula bukanlah sesuatu perkara yang baharu lantaran kekurangan ini pernah dikupas dalam kajian Klein dan Shiffman (2009).

Levinson (1975) mendapati bahawa bilangan watak lelaki melebihi watak wanita dalam cerita animasi pada setiap pagi Sabtu. Watak lelaki digambarkan memegang pelbagai peranan dan mempunyai kerjaya yang jauh lebih hebat, manakala watak wanita diberikan peranan sebagai suri rumah tangga, ibu, teman wanita, nenek, ibu saudara, anak perempuan, penjahat, pembantu rumah, pengasuh, jururawat, guru, setiausaha, pelayan, penyanyi, bintang filem, wartawan TV, pelakon sarkas, dan ahli sihir. Menurut Levinson (1975) gambaran tentang gender dalam cerita animasi tidak mencerminkan peristiwa dunia nyata secara tepat tetapi mencerminkan nilai-nilai dunia nyata tentang andaian peranan gender yang tradisional. Hal ini berbeza dengan peranan watak wanita dalam siri dan filem animasi *Ejen Ali*. Rata-rata watak wanita diberikan peranan sebagai ejen perisikan dalam menyelesaikan sesuatu tugas yang berat dan turut membantu watak lelaki utama sama seperti cerminan dunia nyata kini dalam bidang kerjaya.

Sternglanz dan Serbin (1974) juga mendapati bahawa terdapat dua kali lebih banyak peranan watak lelaki berbanding dengan watak wanita serta tingkah laku kedua-dua watak didapati berbentuk stereotaip dalam 10 cerita animasi yang dianalisis oleh mereka. Oleh kerana subjek kajian Thompson dan Zerbinos, iaitu sejumlah 654 cerita animasi tidak mempunyai watak wanita, Sternglanz dan Serbin memutuskan untuk memilih cerita animasi yang mempunyai watak wanita (Sternglanz & Serbin, 1974). Hal ini dikatakan demikian kerana rancangan siri animasi merupakan satu wadah untuk menyampaikan ideologi khususnya kepada kanak-kanak dan berperanan untuk menarik perhatian penonton (Remafedi, 1990). Remafedi (1990) menyimpulkan bahawa cerita animasi merupakan medium yang paling berkesan untuk menyalurkan maklumat berkenaan gender melalui watak yang menjadi kegemaran kanak-kanak. Seperti yang kita sedia maklum, siri animasi di Malaysia kini sangat mendapat tempat dalam kalangan kanak-kanak seperti siri animasi *Upin dan Ipin*, *Boboiboy* dan seterusnya *Ejen Ali*.

Filem animasi *Ejen Ali* telah menarik perhatian para penonton berlainan gender kerana produser memaparkan watak wanita dan watak lelaki dalam siri animasi yang bergenre aksi dan memainkan peranan yang penting dari bahagian permulaan episod hingga pengakhiran episod. Pendedahan dan penggunaan media memainkan peranan penting

dalam mengajar individu mengenai kepercayaan asas dan sistem nilai masyarakat mereka. Kebanyakan masyarakat mempelajari sosialisasi mereka daripada media dan melihat mesej yang tepat berdasarkan realiti (Behm-Morawitz & Mastro, 2008). Media massa memainkan peranan penting dalam menentukan pergaulan kanak-kanak sejak 25 tahun yang lalu, kebanyakannya disebabkan oleh pengaruh televisyen. Media mengajar kanak-kanak apa yang diinginkan secara sosial dan mengekalkan norma sosiobudaya (Argawal & Dhanasekaran, 2012; Roberts & Foehr, 2008). Penyelidikan menunjukkan bahawa televisyen mempunyai pengaruh bersosial ke atas kanak-kanak berkenaan sikap mereka terhadap peranan gender. Golongan ibu bapa, rakan, dan sekolah turut memperkukuhkan stereotaip peranan gender yang dipapar di layar televisyen, seterusnya menyumbang kepada pengetahuan kanak-kanak tentang peranan gender lelaki atau perempuan dalam masyarakat (Witt, 2000). Huston et al. (2007) melihat bagaimana kanak-kanak menonton dan belajar daripada televisyen. Mereka memberikan gambaran ringkas tentang beberapa kajian mengenai pemahaman kanak-kanak melalui rancangan animasi di televisyen. Kanak-kanak banyak menghabiskan masa dengan menonton televisyen dan mereka mudah terikut-ikut dengan sebarang perkara yang ditonton dan tentulah media tersebut dianggap seolah-olah guru kepada kanak-kanak (Huston et al., 2007).

Kesimpulan yang dapat dibuat berdasarkan persamaan hujah pengkaji-pengkaji terdahulu, misalnya dapatan Paik (2001), jelaslah bahawa kanak-kanak seawal usia enam hingga 12 bulan sudah terdedah kepada televisyen. Semasa bayi, kanak-kanak tidak terlalu memperhatikan skrin tetapi jumlah masa kanak-kanak memberi perhatian kepada skrin meningkat secara menyeluruh mengikut umur. Secara umumnya, dapat dikatakan bahawa menonton televisyen merupakan rutin harian yang popular bagi kanak-kanak sewaktu mereka membesar.

Grabedian (2014) yang meneliti gambaran gender dalam filem Disney bahawa dahulu filem *Disney* yang lebih awal telah menonjolkan watak lelaki biasanya ditafsirkan sebagai agresif, penuh dengan aksi dan kekerasan, manakala watak wanita terbukti bersifat pasif dan digambarkan sebagai tidak mempunyai peranan penting serta bertindak sebagai subordinat kepada lelaki. Dalam beberapa tahun kebelakangan ini, beberapa kajian telah membuktikan bahawa

dalam kebanyakan filem animasi, watak lelaki lebih mendominasi berbanding dengan watak wanita. Kajian Fischer (2010), misalnya mendapati bahawa adalah perkara biasa sekiranya watak lelaki mendominasi watak wanita di layar televisyen, tetapi perkara ini bukanlah satu fenomena. Kajian Al-Jbouri dan Pomerantz (2020) yang meneliti representasi maskulin dalam filem yang diterbitkan oleh syarikat Pixar juga mendapati bahawa meskipun watak lelaki dalam filem-filem Pixar seperti filem *Toy Story*, *Monsters, Inc.*, *Finding Nemo*, *The Incredibles*, dan *Coco* diberikan sentuhan ciri kewanitaan, namun watak-watak lelaki ini masih kekal dengan wibawa kekelakuan mereka serta masih mempamerkan kekuatan mereka sebagai lelaki dalam karya-karya ini.

Wiersma (2011) turut mendapati bahawa sejak beberapa tahun, gambaran peranan gender tidak berkembang mengikut kesaksamaan lelaki dan perempuan dalam pembangunan sosial masyarakat kerana media tidak menggambarkan imej sebenar dan perspektif seimbang tentang peranan lelaki dan peranan wanita. Masih terdapat representasi berat sebelah antara watak wanita dengan watak lelaki dalam filem animasi kanak-kanak dalam filem animasi yang ditayangkan di saluran televisyen kanak-kanak yang paling popular di dunia. Pengkaji berharap produser akan menampilkan gambaran ideologi yang seimbang antara watak lelaki dan watak wanita dalam filem atau siri animasi TV supaya hubungan sosial dan peranan gender yang baik dapat diwujudkan untuk memasyarakatkan mereka secara berkesan seperti dunia nyata dan positif dalam masyarakat (Shumaila Ahmed & Juliana Abdul Wahab, 2014).

Watak lelaki dalam filem animasi *Ejen Ali* ditonjolkan sebagai bersifat maskulin, manakala watak wanita diperlihatkan sebagai mampu memikul tanggungjawab sama seperti lelaki. Penonjolan watak lelaki dalam rancangan untuk kanak-kanak merupakan fenomena yang dilihat boleh memudaratkan oleh sesetengah sarjana. Dominasi watak lelaki dalam siri animasi bergenre aksi ini seolah-olah menunjukkan bahawa watak lelaki lebih kerap mengambil bahagian atau dikaitkan dengan genre sebegini berbanding dengan watak wanita. Keterbatasan watak wanita pula dalam rancangan siri animasi bergenre aksi dapat memberikan gambaran kepada penonton kanak-kanak bahawa wanita kurang penting dan tidak berpengaruh dalam masyarakat.

Watak wanita tidak dapat mengembangkan jalan cerita atau rancangan cerita yang sarat dengan aksi. Kurangnya watak wanita dalam siri animasi *Ejen Ali* ini memaparkan bahawa budak lelaki lebih diterima atau lebih digemari oleh masyarakat berbanding dengan budak perempuan. Dengan erti kata lain, keterbatasan watak wanita dalam media untuk kanak-kanak menggambarkan kedudukan atau kepentingan wanita dalam masyarakat secara amnya (Steyer, 2014).

Citra wanita dalam *Ejen Ali: Musim 1*, *Ejen Ali: Musim 2* dan *Ejen Ali The Movie: Misi Neo*

Selain melihat kekerapan watak lelaki dan wanita dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, *Musim 2* dan filem, kajian ini turut menganalisis gambaran citra wanita yang terdapat pada watak wanita dalam rancangan animasi bersiri dan filem ini. Seramai 16 watak wanita yang mewarnai siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* telah dianalisis untuk melihat sama ada watak wanita dalam rancangan animasi ini mempunyai citra gender yang stereotaip ataupun citra gender yang lebih berbentuk *egalitarian*.

Seramai 8 orang watak wanita yang menonjol dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1* iaitu Alicia, Dos, Ejen Jenny, Aliya, Puan Munah, Dr. Mala, Mia dan Auntie Faye. Kemunculan watak wanita paling ramai direkodkan pada siri animasi *Ejen Ali: Musim 2*, seramai 12 orang watak wanita termasuk Ejen Geetha, Moon, Ejen Dayang, Roza dan Iman. Watak wanita paling sedikit, iaitu seramai 7 orang watak wanita muncul pada *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* termasuk Niki, Mak Yah dan Mrs. Ong. Hal ini memperlihatkan bahawa kemunculan watak wanita yang sangat terbatas dapat dilihat dalam *Ejen Ali The Movie: Misi Neo*. Faherty (2011) telah menyokong hujah yang diperjelaskan dalam kajian sebelum ini bahawa jumlah watak lelaki dalam filem animasi lebih tinggi daripada watak wanita kerana stereotaip lelaki dan wanita dalam televisyen mempunyai pengaruh yang besar kepada penonton terutamanya kanak-kanak. Namun begitu, watak lelaki masih direpresentasikan secara berlebihan dalam peranan utama pada filem animasi kanak-kanak walaupun watak lelaki sering digambarkan kurang bersifat maskulin secara tradisional, seperti menyatakan emosi dan kasih sayang terutama watak utama siri animasi ini iaitu Ejen Ali.

Jadual 4

Perincian watak wanita yang menonjol dalam Ejen Ali: Musim 1, Ejen Ali: Musim 2 dan filem Ejen Ali The Movie: Misi Neo serta peranan watak

Siri Animasi <i>Ejen Ali: Musim 1</i>	
Watak Wanita	Peranan
Alicia	Rakan sekelas dan watak saingan kepada watak hero, iaitu Ejen Ali Pelajar yang sangat bijak dan selalu mendapat tempat pertama dalam peperiksaan Pengawas dan ejen M. A. T. A. Mahir dalam seni pertahanan diri, boleh menembak dengan baik, berupaya untuk membuat deduksi dengan pantas serta mempunyai kemahiran akrobatik Mahir meramal masa silam dengan melihat jejak Dia diamanahkan oleh General Rama untuk menjaga Ali dan I.R.I.S semasa di Akademi M.A.TA Mula menjadi kawan rapat dengan Ali walaupun Ali menjengkelkannya
Dos	Orang suruhan Uno; watak antagonis yang berjaya mencuri I. R. I. S. Bijak dalam seni penyamaran, mahir dalam seni pertahanan diri, sangat pandai menggunakan senjata serta mampu berlawan dengan musuh pada jarak yang dekat
Jenny	Saintis yang mencipta peralatan ejen M.A.T.A. Bertindak sebagai ejen teras TEKNO dan merupakan orang kepercayaan General Rama serta menjadi orang suruhan Uno Bertindak sebagai pengintip Mempunyai kemahiran untuk menaik taraf peralatan yang berteknologi serta cekap menganalisis data kebolehan musuh
Aliya	Super ejen yang juga ibu Ejen Ali Pencipta I. R. I. S. dan pernah mendapat anugerah atas ciptaannya tetapi dalam Musim 1 ini identitinya masih dirahsiakan oleh pihak M.A.T.A daripada pengetahuan Ali
Puan Munah	Guru kepada pelajar 6 Avicenna yang sangat tegas Bekas olahragawati dan pernah mewakili negara dalam acara gimnastik Mempunyai keupayaan untuk melompat seperti ninja
Dr. Mala	Peneraju utama di Cyberaya dan pakar dalam bidang kejuruteraan tenaga Pernah menjadi mangsa jenayah Dr. Aaron
Mia	Kawan sekelas Ejen Ali dan Alicia yang bijak serta terkenal dengan sikapnya yang kerap menjaga penampilan diri
Aunty Faye	Menguasai kemahiran pertahanan diri seperti Tai Chi Kaya serta suka bergaya

(bersambung)

Siri Animasi <i>Ejen Ali: Musim 1</i>	
Watak Wanita	Peranan
Siri Animasi <i>Ejen Ali: Musim 2</i>	
Ejen Geetha	Seorang ejen dan mentor bagi teras TEKNO dalam M.A.T.A Mantan seorang doktor Mahir dalam mencipta alat berteknologi tinggi Mempersiapkan ejen-ejen M.A.T.A dengan kelengkapan gajet yang serasi dengan kebolehan mereka Mahir dalam teknologi nano, sains dan perubatan serta menguasai kemahiran pertahanan diri
Moon	Ejen Inviso dari Akademi M.A.T.A Sangat teruja dengan kehadiran Ali di Akademi M.A.T.A Kebolehan menghasilkan klon holografik dirinya untuk mengelirukan musuh Mahir dalam seni pertahanan diri dan menggunakan senjata berteknologi
Ejen Dayang	Ketua bagi teras TEKNO Mahir dalam mencipta alat-alat berteknologi tinggi Memberi idea kepada M.A.T.A dalam merekrut Aliya supaya menjadi ejen dalam M.A.T.A
Roza	Ejen Neuro dari Akademi M.A.T.A Menembak tepat dalam jarak jauh Mahir menganalisa medan pertempuran dan menghasilkan strategi Suka makan gula-gula getah untuk membantu otak memikirkan strategi dan mahir dalam menggunakan senjata berteknologi
Iman	Ejen Kombatan dari Akademi M.A.T.A Kebolehan menguasai seni Wushu pada usia muda dan turut memenangi 10 pertandingan Wushu peringkat antarabangsa sejak kecil Anak sulung Tok Guru Wushu Terlalu sukakan kucing dan mahir dalam menggunakan senjata berteknologi
Filem <i>Ejen Ali The Movie: Misi Neo</i>	
Niki	Kawan baik Aliya dan watak antagonis utama yang berjaya mencuri Auzurium untuk membalas dendam terhadap Dato' Othman Anak yatim dan diasuh oleh Mak Yah serta mempunyai dua orang pengikut yang setia Penyebab kematian Aliya (Ibu Ali) Dilahirkan dengan kaki yang lemah tetapi dengan menggunakan Exo-Suit yang dicipta oleh Aliya, dia boleh berjalan dan berlawan Bijak memperalatkan Ali dan mahir dalam seni pertahanan diri, sangat pandai menggunakan senjata berteknologi serta mampu berlawan dengan musuh pada jarak yang dekat Mahir dalam mengendalikan I.R.I.S NEO
Mak Yah	Penduduk di kawasan pinggir dan ibu angkat Niki Membantu melepaskan Ali dan kawannya daripada tawanan Niki Sering berbual dengan Ali tentang ibunya, Aliya
Mrs. Ong	Mama kepada Viktor, kawan baik Ali Suka membuat biskut Kemunculannya disaksikan bersama dengan Abang Bear tanpa pengetahuan M.A.T.A

Jadual 4 menunjukkan watak wanita yang kerap muncul dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* dan peranan yang dimainkan oleh watak tersebut. Meskipun bilangan watak wanita sangat terbatas dalam filem *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* yang dianalisis seperti yang dijelaskan sebelum ini, namun rata-rata watak wanita yang mendominasi siri ini dipaparkan sebagai watak yang aktif dan berdikari. Watak Alicia diperlihatkan sebagai watak saingan kepada watak Ali dan lebih cepat bertindak berbanding dengan protagonis dalam siri ini. Alicia sering digambarkan sebagai watak yang cekap dan tangkas. Watak Dos pula yang merupakan watak antagonis dalam siri ini juga digambarkan sebagai watak yang licik yang boleh membolos sekuriti di pejabat M.A.T.A serta berjaya mencuri I.R.I.S.

Gambaran watak wanita dalam siri animasi ini yang begitu aktif bertentangan sekali dengan kajian terdahulu yang dilakukan di Barat yang menentang gambaran wanita yang lemah serta pasif dalam siri animasi (Klein & Shiffman, 2009). Dalam kebanyakan rancangan untuk kanak-kanak, gambaran wanita yang tradisional (iaitu lemah dan tidak berdaya) merupakan norma yang kukuh. Watak wanita yang aktif seperti yang ditemui dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* ini juga didapati mempunyai perwatakan yang sama seperti watak puteri Disney dalam kajian England et al. (2011).

Watak-watak wanita dalam siri animasi ini, sebagai contoh, Alicia, Jenny, Aliya, Dr. Mala, Ejen Geetha dan Ejen Dayang digambarkan bertindak sebagai peneraju atau pemimpin dalam tugas atau misi tertentu. Gambaran watak wanita sebagai ketua jarang ditemukan dalam kajian terdahulu. Gambaran wanita yang bertindak sebagai pemimpin yang terdapat dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* berpotensi menjadi ikutan khalayak muda jika diambil kira pegangan sarjana bahawa kanak-kanak gemar meniru corak tingkah laku dan sikap watak yang terdapat di media hiburan (Bandura, Ross, & Ross, 1963).

Gambaran watak wanita dalam siri ini yang berkerjaya dalam bidang sains dan kejuruteraan, seperti Jenny, Aliya, Dr. Mala dan Niki merupakan gambaran yang positif kepada kanak-kanak lantaran kebanyakan kajian dahulu lebih kerap menemukan imej lelaki yang mengenakan kot makmal, bercermin mata serta mempunyai

kepintaran yang luar biasa (Cheryan et al., 2013). Gambaran wanita sebagai saintis dalam siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* dapat memberikan persepsi yang berbeza dan mungkin dapat menyuntik semangat khalayak kanak-kanak perempuan yang menonton untuk mengikut laluan kerjaya yang sama kelak.

Watak wanita yang bijak juga ketara dipertontonkan dalam siri animasi ini, misalnya watak Alicia, Dos, Jenny, Puan Aliya, Dr. Mala, Puan Munah, bahkan Mia, rakan sekelas Ali dan Alicia. Gambaran watak wanita yang pandai begini turut ditemui dalam kajian Klein dan Shiffman (2009). Gambaran yang positif ini menolak stereotaip gender yang kerap menekankan bahawa lelaki lebih pintar berbanding dengan wanita (Upson & Friedman, 2012).

Siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, *Ejen Ali: Musim 2* dan filem *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* yang dianalisis ini juga mempunyai gambaran watak wanita yang cantik dan suka bergaya, sebagai contoh watak Mia dan watak Aunty Faye. Penghasil siri ini juga menggambarkan watak-watak lain sebagai watak yang cantik dan kurus, misalnya watak Alicia yang bermata bulat dan watak lain seperti watak Dos, Jenny, Aliya dan Dr. Mala yang mempunyai daya tarikan yang tersendiri. Gambaran watak wanita yang kerap ditonjolkan sebagai mempunyai kecantikan fizikal ini juga diperhatikan dalam kajian Steyer (2014).

Meskipun bilangan watak wanita masih kurang menyerlah dalam siri animasi yang dianalisis sama seperti yang dijelaskan sebelum ini dalam huraian siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*, namun rata-rata watak wanita yang mendominasi siri dalam animasi *Ejen Ali: Musim 2* ini semakin bertambah. Watak wanita dalam siri ini dipaparkan sebagai watak yang agresif, lasak dan memikul tugas berat atau menggunakan kecekapan kerana mereka merupakan seorang Ejen. Alicia, Dos, Jenny, Aliya, Puan Munah, Mia dan Aunty Faye sudah diperjelaskan dalam huraian sebelum ini dalam dapatan analisis siri animasi *Ejen Ali: Musim 1*. Oleh itu, dalam huraian ini pengkaji hanya menganalisis watak Ejen Geetha, Moon, Ejen Dayang, Roza dan Iman.

Berdasarkan siri animasi *Ejen Ali Musim 2*, watak wanita agresif dan lasak seperti Ejen Geetha, Moon, Ejen Dayang, Roza dan Iman menguasai kemahiran pertahanan diri dalam menumpaskan pihak musuh kerana mereka mempamerkan aksi-aksi lasak yang setanding

dengan kemampuan lelaki. Watak wanita turut digambarkan sebagai penyelamat kepada watak hero walaupun tanpa penampilan yang agak maskulin. Watak ini juga sering memberi bantuan kepada watak hero dalam pertempuran.

Watak wanita dalam siri ini berpendidikan tinggi dan mempunyai pekerjaan yang baik. Sebagai contoh, Ejen Geetha merupakan bekas seorang doktor perubatan. Pernyataan ini menepis hujah bahawa watak lelaki dalam cerita animasi digambarkan dalam pelbagai peranan yang berbeza dan sering digambarkan sebagai mempunyai pekerjaan yang baik (Lovdal, 1989). Sebaliknya, watak wanita hanya digambarkan dengan beberapa jenis peranan dan sering dijadikan simbol seks atau seorang pembantu dan kebanyakannya digambarkan sebagai suri rumah manakala watak yang mempunyai kerjaya yang baik seperti guru, jururawat, teman wanita atau ibu didapati sangat kurang (Lovdal, 1989). Sama seperti watak Iman yang digambarkan dengan sifat tradisional wanita seperti penyabar dan tenang, lemah lembut, sopan santun serta penyayang terhadap haiwan tetapi diselitkan dengan sifat maskulin pandai bertempur kerana Iman juga merupakan perisik dalam siri animasi ini.

Bilangan watak wanita kurang dtonjolkan dalam filem animasi *Ejen Ali The Movie: Misi Neo* yang dianalisis seperti yang dijelaskan dalam siri animasi, namun watak wanita yang mendominasi filem ini dipaparkan sebagai watak yang berdikari dan tidak mudah mengalah. Watak Alicia, Aliya, Moon, Ejen Dayang, Niki, Mak Yah dan Mrs. Ong sering digambarkan sebagai watak yang berdikari kerana tidak bergantung kepada watak hero atau watak lelaki untuk diselamatkan. Hal ini telah menolak hujah yang diutarakan oleh para sarjana bahawa lelaki digalakkan untuk menjadi berani, berdikari, kuat dan dihormati (Katz, 2002).

KESIMPULAN

Watak lelaki dalam siri animasi yang dianalisis ini didapati mendominasi jumlah watak secara keseluruhan. Dapatan ini seperti yang dijelaskan menggambarkan trend yang sama seperti yang ditemui dalam kajian terdahulu. Walau bagaimanapun, dari segi gambaran gender, analisis memperlihatkan bahawa siri animasi ini memuatkan gambaran stereotaip gender yang lebih *egalitarian*, iaitu gambaran

gender yang lebih saksama. Khalayak penonton perempuan yang kerap terdedah dengan gambaran gender yang positif ini akan lebih mudah terikut dengan model yang mereka temui dalam siri ini. Hal ini pernah disentuh oleh Maccoby dan Williams (1957) bahawa kanak-kanak lebih cenderung untuk meniru watak yang sama gender dengan mereka dan mereka akan lebih mengingat secara rinci perbuatan dan kata-kata watak yang menjadi idola mereka. Selain itu, meskipun watak-watak yang terdapat dalam karya kreatif ini watak fiksi, namun setiap watak yang dilukiskan sebenarnya menggambarkan realiti yang berlaku dalam masyarakat (Maizatul Yahya, et al., 2022). Dalam *Ejen Ali: Musim 1*, watak wanita yang dihasilkan tidak memaparkan stereotaip gender yang tradisional. Watak wanita dalam siri ini aktif, bijak, bertindak sebagai pemimpin, berkerjaya dalam bidang sains dan kejuruteraan, mempunyai daya tarikan yang tersendiri dan rata-ratanya bertubuh kurus. Citra positif yang diperhatikan dalam siri animasi ini menunjukkan bahawa penghasil siri animasi ini lebih bersifat saksama dari segi pelukisan gender watak. Kesaksamaan gender dalam siri ini juga dapat memberikan kefahaman kepada khayalak muda bahawa watak wanita dalam siri ini diberikan kuasa yang sama seperti watak lelaki. Gambaran kesaksamaan gender ini, sekiranya dijadikan norma dalam kesemua siri animasi yang dihasilkan di Malaysia, secara tidak langsung, dapat mengangkat nilai dan kepentingan wanita dalam masyarakat sebenar di tanah air. Selain meneliti dengan lebih rinci hubungan persahabatan atau kekeluargaan, kajian akan datang juga mungkin dapat meneliti aspek hati budi, khususnya aspek sifat Melayu seperti berbudi bahasa, berbudi pekerti, saling hormat menghormati dan berbudi kepada orang tua (Rozita Che Rodi, 2022) yang tergambar dalam dalam karya sebegini.

PENGHARGAAN

Penulis ingin merakamkan penghargaan terima kasih kepada mereka yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam penghasilan dan proses penerbitan makalah ini.

PENDANAAN

Penyelidikan ini tidak mendapat geran khusus daripada mana-mana agensi pembiayaan di sektor awam atau komersial.

SUMBANGAN PENGARANG

Kesemua bahagian dalam penulisan ini dihasilkan secara bersama oleh kedua-dua penulis makalah.

PERISYTIHARAN KONFLIK KEPENTINGAN

Penulis mengisytiharkan bahawa tiada konflik kepentingan bagi penyelidikan ini dan tiada potensi konflik kepentingan berkaitan dengan penyelidikan, penulisan, atau penerbitan artikel ini.

PERNYATAAN KETERSEDIAAN DATA

Data yang menyokong kajian tersedia dalam makalah ini.

RUJUKAN

- Agarwal, V., & Dhanasekaran, S. (2012). Harmful effects of media on children and adolescents. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 8(2), 38-45.
- Al-Jbouri, E., & Pomerantz, S. (2020). A new kind of monster, cowboy and crusader? Gender hegemony and flows of masculinities in Pixar animated films. *Boyhood*, 13(1), 43-63. <https://doi.org/10.3167/bhs.2020.130104>
- Assathiany, R., Guery, E., Caron, F. M., Cheymol, J., Picherot, G., Foucaud, P., & N. Gelbert, N. (2018). Children and screens: A survey by French pediatricians, *Archives de Pédiatrie*, 25(2), 84-88. <https://doi.org/10.1016/j.arcped.2017.11.001>.
- Bakir, A., & Palan, K. M. (2010). How are children's attitudes toward ads and brands affected by gender-related content in advertising? *Journal of Advertising*, 39, 35–48. <https://doi.org/10.2753/joa0091-3367390103>.
- Bandura A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.
- Bandura, A. (2002). Social cognitive theory of mass communication. Dlm. J. Bryant & D. Zillmann (Eds.), *Media effects: Advances in theory and research* (hal. 121–153). Taylor & Francis. <https://doi.org/10.5771/1615-634x-2003-1-109>.
- Bandura, A., & Bussey, K. (2004). On broadening the cognitive, motivational, and socio-structural scope of theorizing about gender development and functioning: Comment on Martin,

- Ruble, and Szkrybalo. *Psychological Bulletin*, 130, 691–701, <https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.5.691>.
- Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1963). Imitation of film-mediated aggressive models. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66(1), 3–11. <https://doi.org/10.1037/h0048687>
- Barth, J. M., Kim, H., Eno, C. A., & Guadagno, R. E. (2018). Matching abilities to careers for others and self: Do gender stereotypes matter to students in advanced math and science classes? *Sex Roles*, 79(1–2), 83–97.
- Behm-Morawitz, E., & Mastro, D. E. (2008). Mean Girls? The influence of gender portrayals in teen movies on emerging adults' gender-based attitudes and beliefs. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 85(1), 131–146. <https://doi.org/10.1177/107769900808500109>
- Cheryan, S., Plaut, V. C., Handron, C., & Hudson, L. (2013). The stereotypical computer scientist: Gendered media representations as a barrier to inclusion for women. *Sex Roles*, 69(1–2), 58–71.
- England, D. E., Descartes, L., & Collier-Meek, M. (2011). Gender role portrayal and the Disney Princess. *Sex Roles*, 64(7-8), 555-567.
- Faherty, V.E. (2011). Is the mouse sensitive? A study of race, gender, and social vulnerability in Disney animated films. *Simile*, 1.
- Feierabend, S., Plankenhorn, T., & Rathgeb, T. (2017). KIM-Studie 2016: Kindheit, Internet, Medien [KIM-Study 2016: Childhood, internet, media]. Stuttgart. https://www.mpfs.de/fileadmin/files/Studien/KIM/2016/KIM_2016_Web-PDF.pdf 1.
- Garabedian, J. (2014). Animating gender roles: How Disney is redefining the modern princess. *James Madison Undergraduate Research Journal*. 2(1), 22-25.
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., Signorielli, N., & Shanahan, J. (2002). Growing up with television: Cultivation processes. In J. Bryant, & Zillmann (Eds.), *Media effects: Advances in theory and research* (hal. 43–67). Routledge Press.
- Gerding, A., & Signorielli, N. (2014). Gender roles in tween television programming: A content analysis of two genres. *Sex Roles*, 70(102), 43-56.
- Georgie Joseph. (17 Oktober 2020). Ejen Ali The Movie, Alif & Sofia harum nama Malaysia. Harian Metro. <https://www.hmetro.com.my/rap/2020/10/631617/ejen-ali-movie%C2%A0alif-sofia-harum-nama-malaysia>

- Grossberg, L., Wartella, E., & Whitney, D. C. (1998). *Media making: Mass media in a popular culture*. Sage Publications, Inc.
- Huston, A. C., Bickham, D. S., Lee, J. H., & Wright, J. C. (2007). From attention to comprehension: How children watch and learn from television. Dalam N. Pecora, J. P. Murray, & E. A. Wartella (Eds.), *Children and television: Fifty years of research* (hlm. 41–63). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Katz, Jackson. (2002). *Tough Guise: Violence, media and the crisis in masculinity*. Media Education Foundation: Directed by Sut Jhally.
- Klein, H., & Shiffman, K. S. (2009). Underrepresentation and symbolic annihilation of socially disenfranchised groups ('out groups') in animated cartoons. *Howard Journal of Communications*, 20(1), 55-72.
- Levinson, R. M. (1975). From Olive Oyl to Sweet Polly Purebred: Sex role stereotypes and televised cartoons. *Journal of Popular Culture*, 9, 561-572.
- Lovdal, L. T. (1989). Sex role messages in television commercials: An update. *Sex Roles*, 21, 715-724.
- Maccoby, E. E., & Wilson, W. C. (1957). Identification and observational learning from films. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 55(1), 76–87.
- Maizatul Yahya, Ainal Akmar Ahmad, Nasihah Hashim, & Arina Johari, A. (2022). Unsur konflik dalam kartun 'Aku budak Minang': Kajian dari perspektif psikologi. *RENTAS: Jurnal Bahasa, Sastra dan Budaya*, 1(Julai), 135-156. <https://doi.org/10.32890/rentas2022.1.5>
- Paik, H. (2001). The history of children's use of electronic media. Dalam D. G. Singer & J. L. Singer (eds.). *Handbook of children and the media* (hlm. 7–27). Sage Publications.
- Perloff, R. M. (1977). Some antecedents of children's sex-role stereotypes. *Psychological Reports*, 40, 463-466.
- Remafedi, G. (1990). Study group report on the impact of television portrayals of gender roles on youth. *Journal of Adolescent Health Care*, 11, 59-61.
- Rideout, M. A., Roberts, D. F., & Foehr, U. G. (2005). *Generation M: Media in the lives of 8–18 year-olds*. Henry J. Kaiser Family Foundation, <http://www.kff.org/entmedia/upload/Generation-M-Media-in-the-Lives-of-8-18-Year-olds-Report.pdf>.
- Roberts, D. F., & Ulla G. Foehr, U. G., (2008). Trends in media us. *The Future of Children*, 18(1), 11-37. <https://www.jstor.org/stable/20053118>

- Rozita Che Rodi. (2022). Hati budi Melayu sebagai simbol peradaban masyarakat: Analisis kata fokus “Ilmu” berdasarkan teori medan makna. *RENTAS: Jurnal Bahasa, Sastra dan Budaya*, 1(Julai), 157 – 180. <https://doi.org/10.32890/rentas2022.1.6>
- Serimah Mohd Sallehudin (13 November 2021). Peminat pilih Ejen Ali. *Berita Harian Online*. <https://www.bharian.com.my/hiburan/selebriti/2021/11/887068/peminat-pilih-ejen-ali>
- Shamsul Azree Samshir. (9 Disember 2020). Ejen Ali tembusi China. *Berita Harian Online*. <https://www.bharian.com.my/hiburan/selebriti/2020/12/763055/ejen-ali-tembusi-china>
- Shumaila Ahmed & Juliana Abdul Wahab. (2014). Animation and socialization process: Gender role portrayal on cartoon network. *Asian Social Science*, 10(3), 44-53
- Sternglanz, S. H., & Serbin, L. A. (1974). Sex role stereotyping in children's television programs. *Journal of Developmental Psychology*, 10, 710-715.
- Steyer, I. (2014). Gender representation in children's media and their influence. *Campus-Wide Information Systems*, 31, 171–180. <https://doi.org/10.1108/cwis-11-2013-0065>.
- Tomasetto, C., Alparone, F. R., & Cadinu, M. (2011). Girls' math performance under stereotype threat: The moderating role of mothers' gender stereotypes. *Developmental Psychology*, 47(4), 943–949. <https://doi.org/10.1037/a0024047>.
- Thompson, T. L., & Zerbinos, E. (1995). Gender roles in animated cartoons: Has the picture changed in 20 years? *Sex Roles*, 32, 651–673. <https://doi.org/1007/BF01544217>.
- Thompson, T. L., & Zerbinos, E. (1997). Television cartoons: Do children notice it's a boy's world? *Sex Roles*, 37, 415–432, <https://doi.org/10.1023/A:1025657508010>.
- Upson, S., & Friedman, L. F. (2012). Where are all the female geniuses? *Scientific American Mind*, 23(5), 63–65.
- Wilbourn, M. P., & Kee, D. W. (2010). Henry the nurse is a doctor too: Implicitly examining children's gender stereotypes for male and female occupational roles. *Sex Roles*, 62(9–10), 670–683. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9773-7>.
- Wiersma, B. A. (2000). The gendered world of Disney: A content analysis of gender themes in full-length animated Disney feature films. (Tesis PhD yang tidak diterbitkan). South Dakota State University.
- Witt, S. D. (2000). The influence of peers on children's socialization to gender roles. *Early Child Development and Care*, 162, 1–7. <https://doi.org/10.1080/0300443001620101>

Lampiran A

Antara episod musim pertama Ejen Ali (2016) yang dianalisis ialah *Misi Iris* (8 April 2016), *Misi Alpha* (15 April 2016), *Misi Seri* (22 April 2016), *Misi Comot* (22 Julai 2016), *Misi Blueprint* (29 Julai 2016), *Misi Bangkit* (5 Ogos 2016), *Misi Protokol Gegas* (28 Oktober 2016), *Misi Prestasi* (4 November 2016), *Misi Potensi* (11 November 2016), *Misi Sensasi* (30 Disember 2016), *Misi Bukti* (6 Januari 2017), *Misi Uno* (13 Januari 2017) dan *Misi Override* (3 Mac 2017).

Kajian ini juga turut meneliti sejumlah 13 episod *Ejen Ali: Musim 2*. Antara episod musim kedua Ejen Ali (2017) yang diteliti ialah *Misi Akademi* (22 September 2017), *Misi Orientasi* (29 September 2017), *Misi Main* (6 Oktober 2017), *Misi Analog* (13 Oktober 2017), *Misi Cabar* (17 November 2017), *Misi Susu* (24 November 2017), *Misi Kembali* (1 Disember 2017), *Misi Tujuan* (8 Disember 2017), *Misi Peranan* (9 Februari 2018), *Misi Atlas* (16 Februari 2018), *Misi Harapan* (23 Februari 2018), *Misi Diez* (23 Mac 2018) dan *Misi Legasi* (30 Mac 2018).